

FOTO: HooRoo Graphics

FÖRETAGAROMBUDSMANNEN

Verksamhetsberättelse 2010

ÅRET I KORTHET

Företagarombudsmannen har under året vunnit framgång i Regeringsrätten i en process gällande otillåtet statsstöd i Karlskrona kommun, ett mål av principiell betydelse för företagarklimatet.

I ett fall har vi anmält Sverige till EU-kommissionen för olagligt statsstöd.

EU-kommissionen har meddelat att de formellt inleder granskning mot Sverige efter en av Företagarombudsmannen tidigare gjord anmälan.

Rapporten "Skatteprocessen hotar rättssäkerheten" publicerades och presenterades vid ett seminarium den 7 december 2010.

Riksdagens ombudsmän(JO) riktar allvarlig kritik mot Övertorneå kommun för lag- och domstolstrots efter Företagarombudsmannens anmälan.

Företagarombudsmannen har bidragit med underlag för riksdagsmotioner samt ingett remissvar till regeringskansliet.

OM FÖRETAGAROMBUDSMANNEN

Företagarombudsmannen är en del av tankesmedjan Den Nya Valfärden och verkar för ett bättre företagarklimat i Sverige. Detta bland annat genom att ge uppmärksamhet och publicitet åt fall där brister i villkoren för dagens företagare kommer i dagen. Sedan år 2000, då verksamheten startades, har Företagarombudsmannen publicerat ett hundratal utredningar. Dessa läggs ut på Den Nya Valfärdens hemsida: www.dnv.se

Företagarombudsmannen har en styrelse som består av företagare, ekonomer och publicister. Ordförande är Tommy Adamsson (vd Adamssongruppen). Övriga ledamöter är Patrik Engellau (ordförande i Stiftelsen Den Nya Valfärden), Lars I W Jansson (vd och delägare i Wasa Express samt ledamot i Svenskt Näringslivs SME-kommitté), Nils-Eric Sandberg (redaktör), Edward Waller (tidigare auktoriserad revisor) och Monica Werenfels-Röttorp (konsult). Jur. kand. Micha Velasco svarar för den dagliga verksamheten. Även informationsansvarig Jur. kand. Gisela Chand är knuten till verksamheten.

Utredningsarbetet

Inte sällan händer det att företagare drabbas av konsekvenser av orimliga lagar eller andra aspekter av ett dåligt företagarklimat. En drabbad företagare kan anmäla detta till Företagarombudsmannen för utredning. Företagarombudsmannen kan också på eget initiativ ta upp och pröva intressanta fall.

Våra utredningar fokuserar starkt på att komma fram till en objektiv bedömning. En stor del av vår trovärdighet ligger i att de uppgifter som redovisas är tillförlitliga. Objektiviteten är en av våra allra viktigaste principer.

För att ett fall ska anses som anmält och bedömt krävs att så mycket information och fakta inhämtats i ärendet att det på fasta grunder har kunnat underkastas en preliminär bedömning.

Anmälningarna faller i huvudsak inom någon av följande kategorier:

- Anmälningar gällande myndighetsutövning
- Anmälningar gällande lagstiftning och regelsystem
- Anmälningar av civilrättslig karaktär

Fall som är av civilrättslig karaktär tas som regel inte upp eftersom dessa ofta innebär att anmälaren ligger i tvist med ett annat företag eller har kritik mot ingångna avtal.

En del av utredningarna leder till domstolsprocesser. Det faktum att domstolarna ofta delar vår bedömning tyder på att Företagarombudsmannen fyller en viktig funktion när det gäller att belysa bristerna i det svenska företagarklimatet.

Rättsliga processer

Myndigheter, framför allt kommuner, bryter ibland mot lagen på ett sätt som framstår som medvetet. Dessa myndigheter tar dessutom sällan till sig kritik mot de olagliga besluten. Företagarombudsmannens ambition är att driva rättsprocesser mot kommuner och andra myndigheter som bryter mot lagen på ett sätt som snedvrider konkurrensen eller på annat sätt påverkar företagarklimatet negativt. De rättsliga processerna är en viktig del av Företagarombudsmannens arbete. Detta bland annat för att de tydligt belyser att enskilda företag i många fall finner sig i en svår situation gentemot olika myndigheter.

Det händer att Företagarombudsmannen inte kan bedöma ifall det verkligen föreligger ett lagbrott, men att det ändå är motiverat att föra en juridisk process. Till exempel där det är oklart om en brist i företagarklimatet beror på lagstiftning eller en myndighets agerande. Det är då viktigt att få fastställt om det är lagstiftningen eller myndighetens rutiner som behöver ändras.

Juridiska processer förs i svensk förvaltningsdomstol och inför olika myndigheter. När så är påkallat har Företagarombudsmannen även möjlighet att anmäla missförhållanden till både svenska och utländska myndigheter, till exempel till Justitieombudsmannen och EU-kommissionen.

VERKSAMHETSÅRET 2010

Företagarombudsmannens publicerade utredningar har fått ett bra genomslag i media (antal träffar på internet samt i tryckt press var under året 386). Vi har främst synts i lokal- och regionalmedia, men även på rikspanet. Under året har ett antal debattartiklar publicerats, såväl rörande enskilda fall som mer generella ämnen såsom lagändringar och företagarklimat.

Att vår verksamhet har betydelse och att de frågor vi driver engagerar medborgarna kunde vi konstatera i valet 2010. Genom att studera valresultatet för bland annat kommunerna Vänersborg och Danderyd kan vi se tydliga tecken på att väljarna har visat sitt missnöje med kommunpolitiken genom att i stor utsträckning byta parti i kommunalvalet men i mindre utsträckning i riksdagsvalet. I Vänersborg har bland annat bygget av arenan och Toppfrysaffären, där Företagarombudsmannens kritik varit stark, troligen bidragit till att Socialdemokraterna och Centerpartiet förlorat stort i kommunalvalet. Vänsterpartiet som kritiserat båda dessa affärer gick samtidigt framåt stort. I Danderyd blev frågan om skyskrapan och markförsäljningen i Mörby Centrum kommunstyrelseordförandens fall efter att moderaterna förlorat mer än åtta procent av rösterna, främst till Centern och Folkpartiet som var emot affären. I Danderyd var Företagarombudsmannen ombud i den rättsliga processen.

Företagarombudsmannen granskade under året 22 skilda fall varav 9 ledde fram till publicering.

Statlig utredning

Regeringen tillsatte i februari utredningen Vissa frågor om statligt stöd m.m., Kommittédirektiv 2010:09, för att närmare granska den svenska regleringen och implementeringen av EU:s statstödsregler.

Efter att Företagarombudsmannen anmält Åre kommun för otillåtet statsstöd och EU-kommissionens fällande av Sverige aktualiserades frågan om de svenska nationella reglerna för återkrav överensstämde med EU-rätten. Företagarombudsmannen ser med tillförsikt fram mot utredningens förslag och hoppas att det föreslås någon typ av sanktioner för myndigheter och myndighetspersoner som utger otillåtet stöd.

Kommittédirektivet beräknas komma med lagförslag i mars 2011.

Revisionsplikten

Avskaffande av revisionsplikten för mindre aktiebolag har nu blivit verklighet, något som vi arbetat för under många år. Förändringen gäller alla företag med en årlig försäljning på högst tre miljoner kronor och högst tre anställda. Det nya förslaget är en bra början på något som förhoppningsvis så småningom kan innebära att revisionsplikten helt slopas. Med den här reformen har regeringen dessutom sänkt regelbördan med ytterligare 2,6 procent av de utlovade 25.

Konkurrenslagen

Företagarombudsmannen efterlyste under lång tid sanktioner mot kommuner som går in på det privata näringslivets mark och startar verksamheter som innebär att privata företag ställs inför en orimlig konkurrens. Gång efter annan har vi sett exempel på när kommuner har satt igång olagliga kommunala verksamheter som gym, charterbussverksamhet eller konferensanläggningar. Detta har hela tiden varit olagligt, men det har inte funnits något sätt att hindra kommunerna från att fortsätta med sin olagliga verksamhet.

Den 1 januari 2010 trädde nya regler genom ändring av konkurrenslagen ikraft. Regler som är avsedda att hindra kommuner och landsting att på orättvisa villkor konkurrera med privata företag. Det som länge varit olagligt kan nu till slut förbjudas. För att pröva lagen anmälde Företagarombudsmannen i början av januari 2010 två kommuner till Konkurrensverket för prövning. Anmälningarna gällde Örebro kommuns olagliga hotellverksamhet i Kilsbergen och Skellefteå kommuns olagliga bussverksamhet Skelleftebuss.

Örebro kommun lovade efter Företagarombudsmannens anmälan att sälja anläggningen i Kilsbergen senast i juni 2010 och av den anledningen avslog Konkurrensverket vår anmälan den 9 februari 2010. Dagen efter, den 10 februari

2010, återtog kommunen sitt löfte att sälja. Verksamheten är fortfarande i kommunens ägo. Kommunen avvaktar en vattendom som har betydelse vid avyttring av verksamheten.

Anmälan av Skelleftebuss ligger fortfarande kvar hos Konkurrensverket.

Konkurrensverket har efter ett år ännu inte väckt talan i något fall med stöd av konkurrenslagen. En av anledningarna till detta kan vara att Företagarombudsmannen hade rätt i sina misstankar och att lagen är såväl kraft- som tandlös. Framtiden får utvisa.

Några fall i korthet:

Danderyd

I syfte att bygga ut Mörby Centrum och bygga en skyskrapa därinvad tog Kommunfullmäktige i Danderyd beslut att sälja mark runt shoppingcentret för 125 miljoner kronor. Värderingen visade att marken med tillhörande byggrätter var värd 404 miljoner. Försäljningen överklagades med Företagarombudsmannen som ombud. I maj 2010 meddelade Förvaltningsrätten inhibition eller tillfälligt förbud för kommunen att verkställa försäljningen.

En ny oberoende värdering initierades efter vår överklagan och presenterades i oktober 2010. Enligt denna var marknadsvärdet för marken och byggrätterna 152 miljoner kronor eller 27 miljoner kronor mer än det tidigare avtalade beloppet. Efter mellanliggande val förändrades kommunfullmäktiges sammansättning i Danderyds kommun varför frågan prövades på nytt i kommunen. Moderaterna som drev igenom försäljningen backade kraftigt och centerpartiet som var emot försäljningen vann stort. I november 2010 upphävde kommunen sina tidigare beslut om försäljning varför ärendet avskrevs av förvaltningsrätten.

Astrid Lindgrens Värld

Vimmerby kommun sålde i januari 70 procent av aktierna i Astrid Lindgrens Värld för 24,3 miljoner kronor till Saltkråkan AB, trots att bud på både 35 och 40 miljoner kronor hade kommit in till kommunen före beslut. Enligt Företagarombudsmannen strider detta mot kommunallagen och statsstödsreglerna. Förvaltningsrätten har i dom meddelat att försäljningen var laglig, men ärendet har överklagats till Kammarrätten. I samarbete med en advokatbyrå har en anmälan av försäljningen lämnats till EU-kommissionen avseende otillåtet statsstöd.

Mellerud – Kroppefjäll

Mellerud kommun byggde om ett vandrarhem till Kroppefjälls hotell och spa 2004 och redan då var Företagarombudsmannen kritisk till att kommunen gav

sig in i hotellbranschen, FO 05-17. Kroppefjäll var redan från början en förlustaffär för kommunen och i december 2009 fattades beslut att Kroppefjälls hotell och spa skulle säljas. Den första försäljningen misslyckades och vid den andra försäljningen 2010 gick fastigheten aldrig ut på anbud. Ansvarig för båda försäljningarna var en person som var och fortfarande är belagd med näringsförbud. De värderingar som har åberopats av kommunen kan därför ifrågasättas och dessutom inkom det högre bud på fastigheten före det andra försäljningsbeslutet vilket visade att kommunen sålde fastigheten till underpris. Företagarombudsmannen är ombud vid överklagan av försäljningen.

Ängelholm - Helsingborgs flygplats

Ängelholm Helsingborg Airport ägs och drivs sedan januari 2010 av Swedavia AB. Tidigare ägdes flygplatsen av Luftfartsverket. Region Skåne och Skåne Nordvästkommunerna lämnade 2001 ett räntefritt lån om 15 miljoner kronor till dåvarande ägaren av flygplatsen. Swedavia tog sedermera över lånet. I september 2010 kom Skåne Nordväst och Swedavia överens om att driften av flygplatsen skulle övergå på Skåne Nordväst den 1 april 2011. Syftet var att direkt sälja flygplatsen vidare till det regionala näringslivet, företrätt av PEAB. Formellt sett köper Helsingborgs kommun flygplatsen för 40 miljoner kronor av Swedavia. Som en del av affären ska Swedavia betala tillbaka lånet på 15 miljoner kronor. Lånet betalas tillbaka till Ängelholms kommun som är formell lånegivare, därefter avser de övriga långivande kommunerna samt Region Skåne att efterskänka sina respektive underlån till Ängelholms kommun.

Efter att lånen är lösta ska flygplatsen säljas vidare till det privata bolaget Ängelholms Flygplats AB för 40 miljoner kronor och i samband med den affären ska Ängelholms kommun skänka 15 miljoner kronor till köparen. Ingen motprestation har angivits.

Inget anbudsförfarande har tillämpats vid försäljningen och någon annan köpare av flygplatsen har inte eftersökts. Inte heller har någon värdering som legat till grund för försäljningspriset lämnats ut i sin helhet.

Uppvidinge kommun – orimlig fastighetsaffär

Uppvidinge kommun beslutade i mars 2010 att förvärva en industrifastighet av ett lokalt företag för att därefter hyra tillbaka fastigheten till företaget. Lokalen var värderad till 2,5 miljoner kronor och kommunen ville betala 3,5 miljoner kronor. Hyran sattes till 400 000 kronor per år efter att ha beräknats utifrån en köpesumma om 2,5 miljoner. Eftersom den faktiska köpeskillingen var 3,5 miljoner borde hyran ha legat 50 procent högre om samma beräkningsgrunder hade använts. Företagarombudsmannen var ombud vid överklagandet av Uppvidinge kommuns beslut. Förvaltningsrätten menade att eftersom taxeringsvärdet var på 2,9 miljoner kronor och eftersom renoveringsbehov förelåg så var stöd inte visat. Något överklagande gjordes inte eftersom kommunen redan före dom hade upphävt beslutet.

Olaglig flygplatsaffär i Skåne.

IKEA i Borlänge får betala 12 miljoner kronor mer

Företagarombudsmannen kritiserade i december 2009 Borlänge kommun för att till underpris sälja mark till IKEA vilket skulle innebära en realisationsförlust på ungefär 300 miljoner kronor för kommunen. Både IKEA och Borlänge kommun tillskrevs av Företagarombudsmannen och informerades om gällande statsstödsregler. I mars 2010 meddelade kommunen att två nya värderingar skulle göras av två oberoende fastighetsvärderare. Resultatet blev att IKEA betalade 12 miljoner kronor mer för marken än vad som tidigare beslutats.

Vunna rättsprocesser

Kammarrätten nekade Övertorneå kommun prövningstillstånd,
olaglig försäljning av skola, 1 mars 2010

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade att sälja en skola i Övertorneå för en (1) krona. Försäljningen föregicks inte av något anbudsförfarande. Efter kritik från Företagarombudsmannen begärde kommunen in en värdering av skolan av

en mäklare från Haparanda. Den värderingen resulterade i ett pris om 100 000 kronor.

Micha Velasco, företagarbudsman

Under försäljningsprocessen lämnade en intressent in ett anbud på skolan på 150 000 kronor. Trots detta sålde kommunen till den utvalda köparen för 100 000 kronor. Beslutet i kommunfullmäktige överklagades till länsrätten (numera förvaltningsrätten) som upphävde kommunens beslut såsom olagligt eftersom det fanns konkurrerande och högre bud. Kammarrätten gav inte kommunen prövningstillstånd varför länsrättens dom står fast.

Regeringsrätten meddelar inte Båstads kommun prövningstillstånd, olagligt stöd, 3 mars 2010

Båstad kommun sålde mark för byggnation av bostadslägenheter till PEAB, vilket även råkade vara det bolag som kommunstyrelsens ordförande var tjänstledig från. Marken hade varken värderats eller lagts ut på anbud före beslut om försäljning. Enligt avtalet mellan PEAB och kommunen hade byggföretaget option på att köpa och bebygga fastigheterna fram till och med år 2015. Ingen justering av priset skulle göras oavsett när optionen utnyttjades. Företagarombudsmannen överklagade försäljningen till länsrätten som upphävde beslutet såsom olagligt. Trots att PEAB frånträdde avtalet överklagade kommunen till kammarrätten som beslutade att inte meddela prövningstillstånd. Kommunen överklagade då till Regeringsrätten där prövningstillstånd också vägrades.

Regeringsrätten meddelar inte Ulricehamns kommun prövningstillstånd, olagligt stöd, 1 juli 2010

Ulricehamns kommun beslutade att, med en insats på 15 miljoner kronor, bygga lager åt New Wave Group i ett samägt bolag, FO 08-05. Lokalerna skulle sedan hyras ut till New Wave Group som enda hyresgäst. Klaganden förlorade i länsrätten varpå Företagarombudsmannen engagerades som ombud inför överklagan till kammarrätten. Kammarrätten upphävde kommunens beslut såsom olagligt eftersom byggnationen innebar individuellt riktat stöd till New Wave Group. Kommunen överklagade ärendet till Regeringsrätten som inte beviljade prövningstillstånd. Kammarrättens dom står sig men kommunen har sedan länge byggt klart lagerlokalen som nu används av New Wave Group.

Regeringsrätten konstaterar olagligt stöd i Karlskrona kommun, 10 december 2010

Karlskrona kommun sålde efter en tio år lång diskussion en mycket attraktiv tomt till NCC för fem miljoner kronor utan att vare sig anbudsförfarande tillämpats eller någon oberoende expertvärdering legat till grund för det beslutade försäljningspriset. Ett annat bolag bjöd sju miljoner kronor för tomten. Båda intressenterna planerade att bygga hotell på tomten.

För att kunna verkställa försäljningen och sätta igång med bygget ändrade kommunen i avtalet med NCC inte en utan två gånger trots att affären hade överkla-

gats. Både länsrätten och Kammarrätten konstaterade att Karlskrona kommun bröt mot kommunallagen samt att kommunen hade utgett otillåtet statsstöd i och med underprisförsäljning av tomtmark till NCC. Regeringsrätten konstaterade att beslutet att försälja marken till NCC var olagligt eftersom det innebar stöd till NCC och därmed i strid med kommunallagen.

Trots att Företagarombudsmannen vunnit i högsta instans är hotellet nu färdigbyggt och kommunen avser inte att vidta åtgärder. Konsekvenserna av Karlskrona kommuns olagliga handlande är i praktiken inga med nuvarande lagstiftning.

Företagarombudsmannen har även anmält beslutet till EU-kommissionen.

Kammarrätten ålägger Ängelholms kommun att ompröva sekretessbeslut, 23 november 2010

Företagarombudsmannen begärde i samband med försäljningen av Ängelholm - Helsingborgs flygplats ut ett antal handlingar från Ängelholms kommun. Kommunen sekretessbelade felaktigt samtliga handlingar varför Företagarombudsmannen överklagade sekretessbeslutet. Kammarrätten bekräftade att kommunens avslag var felaktigt och ålägger Ängelholms kommun att ompröva beslutet. Kommunen lämnade därefter ut en del av de begärda handlingarna.

Ärenden hos EU-kommissionen

Stöd lämnat av Vimmerby kommun

Som ovan beskrivits sålde Vimmerby kommun 70 procent av aktierna i Astrid Lindgrens Värld för 24,3 miljoner kronor till Saltkråkan AB, trots att bud på både 35 och 40 miljoner kronor hade kommit in. I samarbete med en advokatbyrå har Företagarombudsmannen anmält försäljningen till EU-kommissionen avseende otillåtet statsstöd. Företagarombudsmannen avvaktar EU-kommissionens formella beslut i frågan.

Stöd lämnat av Vänersborgs kommun

Det kommunala bolaget Fastighets Aktiebolag Vänersborg köpte den 13 februari 2008 fabriken Toppfrys, vilken bestod av två fastigheter med en tillhörande fabrik. Bolaget köpte Toppfrys för 17 miljoner kronor och tecknade samma dag dels ett hyresavtal med bolaget Hammar Nordic Plugg AB avseende samma fastigheter, dels ett optionsavtal som gav detta företag rätt att köpa fastigheterna. Köparen bedrev inte någon verksamhet utan hyrde endast ut fastigheten till Topp i Brålanda AB, vilka bedrev verksamheten.

Hammar Nordic Plugg utnyttjade den 11 augusti 2008 optionsmöjligheten och erlade en köpeskilling om 8 miljoner kronor. Den 2 september 2008 såldes fastigheten vidare för 40 miljoner kronor till Topp i Brålanda AB.

Eftersom besluten fattats av ett kommunalt bolag är de inte överklagbara.

Företagarombudsmannen anmälde Vänersborgs kommun till EU-kommissionen för otillåtet statsstöd om 9 miljoner kronor. EU-kommissionen beslutade den 27 oktober 2010 att formellt granska affären.

Stöd lämnat av Post- och telestyrelsen

Post- och telestyrelsen beslutade att utan kostnad dela ut frekvensutrymme i GSM900-bandet till fyra teleoperatörer. Eftersom Post- och telestyrelsen normalt sett brukar auktionera ut frekvensutrymmen till summor som kan uppgå till flera miljarder innebär Post- och telestyrelsens beslut dessutom ett otillåtet statsstöd i storleksordningen 400 – 2000 miljoner kronor.

Efter Post- och telestyrelsens beslut sålde två av de fyra teleoperatörerna en utökad del av frekvensutrymmet till en femte operatör för 300 miljoner kronor. Företagarombudsmannen har anmält Post- och telestyrelsen till EU-kommissionen för otillåtet statsstöd samt åsidosättande av konkurrensreglerna. Företagarombudsmannen avvaktar EU-kommissionens formella beslut i frågan.

Stöd lämnat av Karlskrona kommun

Som ovan beskrivits sålde Karlskrona kommun en tomt till NCC för fem miljoner kronor utan att anbudsförfarande eller oberoende expertvärdering legat till grund för det beslutade försäljningspriset. Ett konkurrerande bolag erbjöd sig att betala sju miljoner kronor för tomten.

Regeringsrätten upphävde i december 2010 kommunens beslut om försäljning såsom olagligt.

I kommunens avtal med köparen ingick dessutom att NCC fick utföra saneringsåtgärder åt kommunen till ett värde av minst 9 075 000 kronor. Detta köp av tjänster hade inte föregåtts av någon offentlig upphandling, vilket även det utgör en snedvridning av konkurrensen till förfång för företagarklimatet.

Företagarombudsmannen anmälde ärendet till EU-kommissionen i december 2008. Företagarombudsmannen avvaktar EU-kommissionens formella beslut i frågan.

Stöd lämnat av Gotlands kommun

Den 14 december 2006 beslutade kommunstyrelsen i Gotlands kommun att sälja fastigheten Sanda Stora Varbos 1:7 till ett privatägt bolag som sedan tidigare hade tomträtt till fastigheten och bedrev campingverksamhet där. Priset bestämdes till 2 miljoner kronor.

Inför försäljningen lät kommunen en oberoende auktoriserad fastighetsvärderare genomföra en värdering av fastigheten med syfte ”att bedöma den ersättning som bör utgå vid ett friköp av tomträtten”. Den auktoriserade fastighetsvärderaren bedömde den marknadsmässiga ersättningen vid ett friköp av tomträtten till 6 miljoner kronor. När kommunen ändå valde att sälja fastigheten för 2 miljoner kronor innebar detta alltså i praktiken att köparen fick ett stöd om 4 miljoner kronor.

Företagarombudsmannen anmälde ärendet till EU-kommissionen i oktober 2007. Företagarombudsmannen avvaktar EU-kommissionens formella beslut i frågan.

Gotlands kommun lämnade olagligt stöd

Stöd lämnat av Åre kommun

I slutet av 2005 anmälde Företagarombudsmannen Sverige till EU-kommissionen. Anmälan gällde Åre kommuns försäljning av mark till Konsum för 2 miljoner kronor trots att konkurrenten Lidl hade bjudit 6,6 miljoner kronor för samma mark.

Den 19 juli 2006 beslutade EU-kommissionen att inleda ett så kallat formellt granskningsförfarande och den 30 januari 2008 beslutade EU-kommissionen slutligt att affären utgjorde ett otillåtet stöd från Åre kommun till Konsum.

Sverige ålades därför att tillse att Konsum betalar tillbaka stödet, vilket uppgår till 4,6 miljoner kronor, det vill säga mellanskillnaden mellan Lidls bud och det beslutade försäljningspriset.

Konsum har överklagat kommissionens beslut till EU-domstolen. Företagarombudsmannen är inte part i det målet och har således begränsad insyn i den processen. Dom väntas under 2011.

JO-ärenden

JO riktar allvarlig kritik mot Övertorneå kommun för domstolstrots

Övertorneå beslutade 2008 att sälja en simhall för en (1) krona till en utvald köpare. I köpet ingick även av kommunen utlovade driftsbidrag om totalt 2,5 miljoner kronor över fem år. Försäljningen kritiserades av Företagarombudsmannen som även agerade ombud. Beslutet upphävdes av länsrätten och överklagades inte av kommunen.

Företagarombudsmannen JO-anmälde kommunen och i juni 2010 riktade JO allvarlig kritik mot kommunen.

JO anförde bland annat ”Kommunstyrelsens förhållningssätt är ytterst anmärkningsvärt och förtjänar allvarlig kritik. Det inträffade ger intryck av att kommunstyrelsen helt ignorerat de regler i kommunallagen som den varit skyldig att följa.”

SKATTEPROCESSEN HOTAR RÄTTSSÄKERHETEN

Företagarombudsmannen får ofta kontakt med företagare som anser sig illa behandlade eller rentav trakasserade av Skatteverket. Många av dessa företagare hävdar vidare att förvaltningsdomstolarna är alltför följsamma gentemot Skatteverket och menar att en företagare som hamnar i klorna på dessa båda organisationer kan vara så gott som rättslös.

Företagarombudsmannen ville ta reda på verkligheten bakom företagarnas berättelser och det resulterade i rapporten Skatteprocessen hotar rättssäkerheten som släpptes i december 2010. Dessvärre visade det sig att det låg mycket i de erfarenheter som företagarna hade delat med sig av.

Under arbetet med rapporten fann Företagarombudsmannen att Skatteverket driver cirka 900 onödiga rättsprocesser mot företagare varje år. Processer som medför onödiga konkurser, stora kostnader och personliga tragedier.

Rapporten konstaterar att majoriteten av de onödiga skatteprocesserna beror på att Skatteverket påför skatt utan tillräcklig bevisning. Det förefaller även som om förvaltningsdomstolarna har svårt att tillämpa gällande beviskrav. Det leder till en brist på förutsägbarhet som inte är acceptabel om rättssäkerheten ska kunna upprätthållas. Det leder också till en svår arbetssituation för skatteadvokater och experter som får svårt att ge klara besked i skattefrågor.

Företagare i kläm

När Skatteverket inte ger sig, trots bristfällig, eller i vissa fall obefintlig bevisning, och när domstolarna inte tar sin kontrollfunktion på allvar ställs problemet på sin spets. Oavsett om det är Skatteverket eller domstolen som fallerar i sin uppgift är det företagaren som kommer i kläm. Även när företagaren vinner en skatteprocess i alla instanser slutar det ofta med stora ekonomiska bekymmer.

Det finns ingen rättshjälp att få och ersättningen för ombudskostnader motsvarar sällan de kostnader som företagaren har lagt ut. Ersättningen från Skatteverket för rättegångskostnader var år 2008 i snitt 4 000 kronor per mål. Det räcker till cirka två timmars advokathjälp vilket oftast är en bråkdel av den totala kostnaden. Det är därför troligt att det finns ett stort mörkertal av företagare som, trots att de har rätten på sin sida, undviker att driva en process eftersom de i slutändan totalt sett förlorar.

Oklara beviskrav

Trots att följderna för de skattskyldiga kan innebära såväl onödiga konkurser som personliga tragedier har Regeringsrätten inte satt ned foten när det gäller beviskrav i skattemål. Förre regeringsrådet Gustaf Petrén har konstaterat att "förvaltningsdomstolarna överhuvudtaget levererat få prejudikat avseende processuella spørsmål. Vad gäller frågan om utredning och bevisbörda finns nästan inga alls." Samme man konstaterade också att "obenägenheten har varit stor att binda rätten för principer som kan visa sig besvärande i framtida mål".

Förvaltningsdomstolarna ser alltså ut att ha bestämt sig för att inte krångla så mycket med Skatteverket när skattskyldiga ska jagas. Istället har förvaltningsdomstolarna varit tillmötesgående nog att inrätta en underlättande praxis.

Tydliga riktlinjer behövs

Det är säkerligen så att varken Skatteverket eller förvaltningsdomstolarna vill att oskyldiga företagare ska dras igenom rättsosäkra processer. Eftersom varken Skatteverket eller Regeringsrätten har tagit sitt ansvar i bevisfrågan behöver vi mer än något annat tydliga riktlinjer från lagstiftaren. Riktlinjer som talar om vilka beviskrav som krävs i skattemål.

Den här och andra rapporter kan du hitta på www.dnv.se och de kan även beställas på: bestall@dnv.se

IAKTTAGELSER OCH FRAMTIDSBEDÖMNING

2010 var ett valår och ropen skallade högre än någonsin om hur viktiga de små och medelstora företagen är för Sveriges tillväxt. Det talades mycket om vikten av att på olika sätt förbättra företagandets villkor och enligt näringsministern ska det vara enkelt, roligt och lönsamt att driva företag i Sverige. Ibland får Företagarombudsmannen dock intrycket att retoriken är viktigare än politiken eftersom relativt små förändringar skedde under 2010 för att förbättra företagarklimatet.

Företagarombudsmannen har tittat närmare på några av de områden som vi bedömer vara viktiga för företagarklimatet.

Regelkrångel

Företagarombudsmannen har länge arbetat för att regelbördan ska bli lättare. Regeringen utlovade år 2006 en sänkning av företagens regelkostnader med 25 procent fram till 2010. Det löftet har kommit på skam och sänkningen har bara blivit 7,3 procent. För att lyckas uppfylla målet på 25 procent har regeringen förlängt den utsatta tiden till 2012. Om regeringen inte tar i med rejäla krafttag misstänker Företagarombudsmannen att det finns en stor risk för att tiden kommer att behöva förlängas fler gånger. Varje år påverkar företagarklimatet negativt.

Enligt en utredning gjord av Tillväxtverket anser 30 procent av företagarna att krångliga regler utgör ett stort hinder för tillväxt. Enligt samma undersökning anges att hela 34 procent av företagarna upplever att bristen på egen tid är det som är det största hindret för tillväxt i småföretagen. Företagarombudsmannen gissar att dessa två faktorer kan höra samman.

Tillväxtverket använder vid beräkningen av företagens regelbörda Standard Cost-modellen. Denna modell räknar in företagens kostnader för att upprätta, lagra eller överföra information eller uppgifter som orsakas av krav i lagar, förordningar, föreskrifter eller anvisningar i allmänna råd. Ett problem med Standard Cost-modellen är dock att den bortser från materiella kostnader (till exempel investeringen i ett nytt kassaregister i enlighet med kassaregisterlagen som infördes under 2010). Det gör att Företagarombudsmannen ställer sig frågande till om den är tillförlitlig.

Orimlig myndighetsutövning

När det gäller orimlig myndighetsutövning finner sig företagarna ofta i en svår ställning. Att som ett litet företag ställa sig upp emot en stor myndighet är både resurs- och pengakrävande. Företagarombudsmannens intryck är att företagaren ofta känner sig helt maktlös.

Ett exempel på detta är Skatteverkets hantering av så kallade misstagsinbetalningar, det vill säga skatteinbetalningar som till följd av felaktigt ifyllt OCR-nummer hamnat på fel företags skattekonto (detta har också tagits upp i rapporten Skatteprocessen hotar rättssäkerheten).

Trots att pengarna sitter på Skatteverkets konto hela tiden rättar Skatteverket endast till felet om den felaktige mottagaren både godkänner det och har ett överskott på skattekontot. I annat fall får företaget som fyllt i fel OCR-nummer betala in skatten en gång till. Företagarombudsmannen företräder för närvarande ett företag i just ett sådant mål. Skatteverket har efter Företagarombudsmannens kritik infört undantag i sina rutiner i de fall då innehavaren av det mottagande skattekontot är försatt i konkurs när inbetalning sker. Det är ett steg i rätt riktning.

Arbetsrätten

Arbetsrätten är en i högsta grad väsentlig faktor när det gäller företagarklimatet. Enligt Företagarombudsmannen måste det ske en del förändringar i den svenska arbetsrätten för att vi ska kunna få ett bra företagarklimat i Sverige.

Detta blir extra tydligt mot bakgrund av att Sverige i Världsbankens rankning av regelbördan för företag ligger långt ner på listan (plats 117 av 183 länder) när det gäller den regelbörda som är sammankopplad med anställningar. Enligt denna analys ligger Sverige i genomsnitt annars på artonde plats.

Företagarombudsmannen anser vidare att det bör införas en proportionalitetsregel i MBL så att syftet med en stridsåtgärd, samt dess omfattning, måste stå i proportion till dess konsekvenser, det vill säga effekterna för företagen, anställda samt tredje man.

Det bör dessutom inte vara tillåtet för arbetstagarorganisationer att förmå sina medlemmar att vidta så kallade sympatiåtgärder i en konflikt som har med andra parter att göra under det egna avtalets giltighetstid. Denna, förhållandevis ofta utnyttjade, möjlighet är inte förenlig med den respekt för ingångna avtal som upprätthålls i alla andra rättsliga sammanhang.

För att få ett bättre företagarklimat behövs enligt Företagarombudsmannen även förändringar i lagen om anställningsskydd. Vid förändrade förhållanden, omorganisationer eller då en anställd visar sig vara fel person för arbetet är det viktigt

att det inte är för svårt att avsluta ett anställningsförhållande. Provanställningstiden bör dessutom förlängas. Sex månader är för kort tid för en arbetsgivare att känna av om en arbetstagare är rätt person på jobbet.

Företagarombudsmannen anser också att lagstiftaren bör genomföra mer genomgripande förändringar när det gäller turordningsreglerna. Genom denna regel riskerar svenska företag annars att tappa i konkurrenskraft gentemot utländska konkurrenter. Det riskerar också att orsaka att ungdomar får svårt att ta sig in och hålla sig kvar på arbetsmarknaden och skapar dessutom en orörlighet som inverkar menligt på det svenska företagarklimatet.

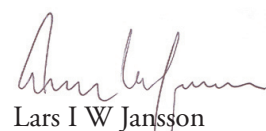
Det finns många fler exempel på allvarliga brister i nuvarande arbetsrättslagstiftning. Enligt Företagarombudsmannens mening behövs därför en total översyn av det arbetsrättsliga systemet.

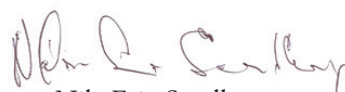
Tommy Adamsson (ordf.)

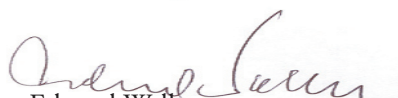
Patrik Engellau

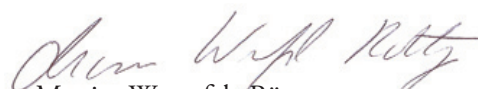
Lars I W Jansson

Nils-Eric Sandberg

Edward Waller

Monica Werenfels-Röttorp

Företagarombudsmannen, en del av tankesmedjan

Den Nya Velfärden, verkar för ett bättre företagarklimat.

den
nya
velfärden

www.dnv.se | info@dnv.se | 08-545 038 10